

DE STAAT VAN DE SOCIALE ADVOCATUUR

EEN ONDERZOEK ONDER SOCIAAL ADVOCATEN

Augustus 2019

Michiel van Nispen
Tweede Kamerlid voor de SP

SP

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding **3**
2. Onderzoeksopzet en werkwijze **3**
3. De resultaten van het onderzoek onder sociaal advocaten **4**
 - 3.1. Aantallen en rechtsgebieden **4**
 - 3.2. Vergoedingen **4**
 - 3.3. Advies aan rechtzoekenden en eigen bijdrages **6**
 - 3.4. De plannen van de minister **6**
 - 3.5. Klassenjustitie? **8**
 - 3.6. De minister voor Rechtsbescherming? **9**
4. Interviews **11**
5. Samenvatting **17**

1. INLEIDING

De toegang tot het recht is het fundament van onze rechtsstaat. Een ieder moet zijn of haar recht kunnen halen. Maar hierover zijn al heel veel jaren grote zorgen, de toegankelijkheid staat ernstig onder druk. Voor mensen die niet in staat zijn het commerciële tarief van advocaten te betalen (een grote groep mensen) is er de gesubsidieerde rechtsbijstand. Advocaten worden aan mensen 'toegevoegd' en betaald door de overheid. Op dit stelsel is al veel bezuinigd en nu dreigt dit stelsel drastisch te veranderen. Klassenjustitie is helaas het onvermijdelijke gevolg.

Na diverse bezuinigingsrondes werden grondige onderzoeken verricht door de commissies Wolfsen, Barkhuysen (beiden 2015) en Van der Meer (2017). De plannen van de minister voor Rechtsbescherming van november 2018, die een antwoord hadden moeten zijn op de door deze commissies vastgestelde problemen, hebben de grote zorgen over de toegang tot het recht niet weg kunnen nemen. Integendeel. De 'togaprotesten' laaiden juist op; na diverse landelijke en lokale demonstraties en talloze brandbrieven, noodkreten en debatten in de Tweede Kamer lijkt de onvrede niet kleiner maar groter geworden.

De deskundigen bij uitstek zijn de sociaal advocaten zelf. Dat zijn de rechtshulpverleners die dagelijks de mensen met problemen of andere juridische vraagstukken voor zich zien. Mensen die met echtscheiding te maken hebben, een arbeidsconflict of een geldvordering hebben. Maar ook mensen die ten onrechte geen uitkering of verblijfsvergunning krijgen of met strafvervolgning te maken krijgen. Deze advocaten doen hun uiterste best, maar het werk wordt voor hen steeds moeilijker. Daarvan dreigen de rechtzoekenden de dupe te worden.

De minister heeft beloofd alle deskundigen te betrekken bij de uitwerking van zijn plannen. Maar al meteen bleek ook hierover scepsis te bestaan. Om de mening van de advocaten over de staat van de sociale advocatuur en de stelselherzieningsplannen van minister Dekker in kaart te brengen besloot de SP in april 2019 de sociaal advocaten hierover te bevragen.

De uitkomsten van deze enquête liggen nu voor u, in de vorm van een rapportage.

2. ONDERZOEKSOPZET EN WERKWIJZE

In april 2019 lanceerde de SP via de website sp.nl/socialeadvocatuur een enquête voor sociaal advocaten. Met deze vragenlijst wilden wij de meningen en de standpunten van de sociaal advocaten in kaart te brengen, om deze te kunnen betrekken bij de debatten die nog zullen volgen over de gesubsidieerde rechtsbijstand met de minister voor Rechtsbescherming.

Wat is de staat van de sociale advocatuur? Hoe kijken advocaten aan tegen de aangekondigde stelselherziening van de minister voor Rechtsbescherming? Ook wordt in de enquête gevraagd welke problemen sociaal advocaten ondervinden, of zij vinden dat er sprake is van klassenjustitie en welk cijfer de minister voor Rechtsbescherming verdient.

Er zijn veel meerkeuze vragen opgenomen. Soms konden respondenten op een stelling reageren door te zeggen of ze het met die stelling (zeer) eens of oneens waren (of er neutraal tegenover stonden). Op diverse plekken was er de mogelijkheid een toelichting te geven, waar ook veelvuldig gebruik van is gemaakt.

De enquête is verspreid via de website van de SP, sociale media, advocaten en specialisatieverenigingen die dit via nieuwsbrieven onder de aandacht van hun leden hebben gebracht. In mei zijn bij EenVandaag enkele tussentijdse resultaten onder de aandacht gebracht. Begin juli is de enquête gesloten, toen 1.200 sociaal advocaten de vragenlijst ingevuld hadden.

3. DE RESULTATEN VAN HET ONDERZOEK ONDER SOCIAAL ADVOCATEN

3.1 AANTALLEN EN RECHTSGEBIEDEN

De vragenlijst richtte zich op sociaal advocaten; dat zijn advocaten die actief zijn binnen het stelsel van gesubsidieerde rechtsbijstand. Volgens gegevens van de Raad voor Rechtsbijstand (jaarverslag 2018) waren dat er in 2018 in totaal nog 7.072, nadat er in 2017 nog 7.260 en in 2015 nog 7.520 waren. Van die 7.072 advocaten hebben er 1.199 gereageerd, waarvan vier mensen 'Nee' antwoordden op vraag 1, 'Verleent u geregeld rechtshulp op basis van de door de Staat gefinancierde rechtshulp, de zogenaamde toevoeging?'

2. Op welk rechtsgebied bent u werkzaam?

	%
Strafrecht	58,0
Personen- en familierecht	42,7
Overig civiel	34,5
Asielrecht	12,8
Overig bestuursrecht	31,2

Op deze meerkeuzevraag waren meerdere antwoorden mogelijk, omdat veel advocaten werkzaam zijn in diverse rechtsgebieden. Daarom telt deze tabel niet op tot 100 procent.

De respondenten zijn verdeeld over de verschillende rechtsgebieden straf, civiel en bestuur. Meer dan de helft (58%) is werkzaam in het strafrecht. 43% is werkzaam in het familie- en personenrecht. Een derde is werkzaam in het civiel recht. Een derde is werkzaam in het overige bestuursrecht. 13% werkt in het asielrecht.

Bij 1195 invullers op een totaal van 7.072 sociaal advocaten (dat is bijna 17 procent) en een verdeling over de verschillende rechtsgebieden kunnen we naar onze mening spreken van een heel goed beeld van de sociale advocatuur. Gemakshalve spreken wij in deze enquête van 1200 respondenten.

3.2 VERGOEDINGEN

Advocaten krijgen geen vergoeding per uur, maar een vergoeding per 'punt'. Voor een bepaald type zaak staat een bepaald aantal punten, en per punt wordt de puntvergoeding uitgekeerd, de forfaitaire vergoeding. Het idee is ooit geweest dat het aantal punten overeen zou moeten komen met het aantal uren. Als een zaak zo complex of 'bewerkelijk' is dat van een advocaat in redelijkheid niet kan worden verwacht dat deze de zaak binnen de tijdgrens van het forfait afhandelt, dan is een aanvraag voor extra uren mogelijk. Pas als het aantal uren drie keer zo hoog is als het forfaitaire aantal uren kan deze aanvraag worden ingediend.

3. Stelling: "De vergoeding die een sociaal advocaat ontvangt moet omhoog."

	%
Zeer mee eens	82,7
Mee eens	15,1
Neutraal	1,3
Oneens	0,2
Zeer mee oneens	0,4
Overig	0,3

Advocaten zijn hierover eensgezind. Het overgrote deel (98%) van de deelnemers vindt dat de vergoeding die een sociaal advocaat ontvangt omhoog moet. Bijna alle sociaal advocaten die hebben deelgenomen aan de enquête vinden dus dat de huidige vergoeding voor hun werk te laag is.

4. Ondervindt u wel eens problemen bij het aanvragen van extra uren in complexe / bewerkelijke zaken?

	%
Ja	85,0
Nee	7,2
Weet niet	7,4
Overig	0,4

Slechts 7% van de sociaal advocaten ondervindt geen problemen bij het aanvragen van extra uren in complexe of bewerkelijke zaken. 85% van de respondenten heeft die problemen wel.

Ook uit de toelichtingen blijkt dat hierover veel onvrede bestaat. Het duurt lang om een aanvraag in te kunnen dienen, men moet heel veel onderbouwing en documentatie aanleveren en de kans op toewijzing is heel erg klein. Veel advocaten spreken uit de aanvraag voor extra uren niet eens meer in te dienen, men probeert het niet eens meer. Het indienen van de aanvraag kost te veel tijd en de kans dat de aanvraag wordt afgewezen is groot.

“Extra uren worden bijna nooit toegekend. Aanvraag is zo tijdrovend en kans op toewijzing zo klein, dat ik niet meer probeer.”

“De toets voor het aanvragen van extra uren is zwaar. Naast deze toets kost deze aanvraag ook veel tijd. In de praktijk komt daarom vaak voor dat er geen aanvraag wordt ingediend, omdat dit toch niet ‘lonend’ is.”

“Bij iedere aanvraag moet worden uitgelegd waarom de zaak feitelijk of juridisch complex is. Ik merk dat de Raad voor Rechtsbijstand steeds strikter wordt in de uitleg van dit begrip en dat verzoeken vaker worden afgewezen. Daarnaast zijn sommige zaken niet altijd (zeer) complex maar wel simpelweg (zeer) omvangrijk. Dat is echter geen reden om extra uren te verstrekken. Hetzelfde geldt in gevallen waarin er sprake is van een kwetsbare cliënt die (veel) meer tijd kost dan een ‘gewone’ cliënt.”

“Vooral in het familierecht maak ik vaak drie keer zoveel uren als worden toegekend. Deze extra uren worden echter nooit uitgekeerd. De reden dat ik in deze zaak zoveel uren maak, is dat het nodig is om aandacht te besteden aan de emotionele aspecten van de zaak. Dat zorgt er namelijk voor dat er geen eindeloze juridische strijd ontstaat. Dergelijke uren worden echter niet vergoed, want zijn niet te vertegenwoordigen als juridische bijstand.”

5. Heeft u wel eens overwogen te stoppen met uw werk als sociaal advocaat vanwege te lage vergoedingen?

	%
Ja	68,0
Nee	26,9
Weet niet	4,8
Overig	0,3

Bijna 70% van de deelnemers heeft wel eens overwogen te stoppen met hun werk als sociaal advocaat vanwege te lage vergoedingen. De vergoedingen lijken te laag te zijn voor veel advocaten om rond te komen of om hun kantoor open te houden. Iets meer dan een kwart van de deelnemers heeft niet, of nog niet, overwogen te stoppen met hun werk als sociaal advocaat vanwege te lage vergoedingen.

Uit de toelichtingen blijkt een grote worsteling voor velen. Mensen willen niet stoppen, maar kunnen soms niet anders. Voor velen zijn het de passie voor het vak, het idealisme en de moreel gevoelde verplichting die hen ervan weerhouden te stoppen met dit werk. Sommige mensen denken niet aan stoppen, maar snijden wel in kosten of nemen minder toevoegzaken aan. Ook de antwoorden van mensen die niet denken aan stoppen met dit werk als sociaal advocaat zijn soms zorgelijk, bijvoorbeeld omdat ze de luxe hebben dat hun partner genoeg verdient waardoor stoppen met dit werk niet aan de orde hoeft te zijn. Ook zijn er mensen die de vraag met nee beantwoorden, maar zeggen dat dit ‘kan veranderen als de plannen van de minister worden doorgevoerd’.

“Je komt een heel eind met idealisme, maar op een gegeven moment is de rek er uit. De verantwoordelijkheid weegt me zwaar en als er dan ook nog eens weinig tegenover staat, vraag ik me regelmatig af of dat het het nog wel waard is.”

“Ik denk dat als de toevoegpraktijk verder wordt uitgekleeft dat het financieel niet meer haalbaar is om advocaat te blijven. Dit is niet de wens, maar zal noodzaak worden.”

“Je verdient soms minder dan 30 euro per uur bruto, terwijl de vaste kosten heel hoog zijn. Dit is absurd.”

“Lastige vraag. Het is mooi werk en ik wil niets anders. Ook vind ik dat ik uit elke zaak het maximale moet halen, ongeacht de vergoeding. Maar op termijn moet je wel een organisatie draaiende kunnen houden en moet er enige verhouding staan tussen inzet en werkdruk enerzijds en inkomen anderzijds. Tot nu toe gaat het met heel hard werken. Maar ik sluit niet uit dat dit in de toekomst anders wordt.”

“Alleen als het mij onmogelijk wordt gemaakt om dit werk te blijven doen ga ik ander werk zoeken. Die situatie ligt nu op de loer. Het wordt steeds moeilijker om ons kantoor overeind te houden. Jongere mensen vertrekken vanwege gebrek aan perspectief in dit

vak. Er is geen geld meer om stagiaires op te leiden. En het is een vak dat je wel met een aantal mensen samen moet uitoefenen.”

“Ik overweeg dagelijks om te stoppen. Ik zie ook dat sociale kantoren het steeds moeilijker krijgen. Door de lage vergoedingen met name voor het personen- en familierecht houden advocaten het niet meer vol. Op andere rechtsterreinen is het wel beter, maar desalniettemin staan meerdere kantoren op het punt om uiteen te vallen. Het duurt inmiddels ook te lang voor er verbetering komt. Het lijkt haast wel een “uitsterfbeleid”. Tegen de tijd dat er wellicht verbetering komt, bestaat de sociale advocaat niet meer.”

3.3 ADVIES AAN RECHTZOEKENDEN EN EIGEN BIJDRAGES

6. In hoeverre probeert u eerst een geschil buitengerechtelijk op te lossen en uw cliënt hierover te adviseren?

	%
Altijd	50,5
Vaak	25,0
Soms	13,3
Zelden	4,9
Nooit	3,7
Weet niet	2,3
Overig	0,3

Drie kwart (75%) van de sociaal advocaten die hebben deelgenomen aan de enquête probeert altijd of vaak een geschil eerst buitengerechtelijk op te lossen. De helft van alle deelnemers van de enquête probeert zelfs altijd een geschil eerst buitengerechtelijk op te lossen. Minder dan 10% probeert zelden of nooit eerst een buitenrechtelijke oplossing te vinden. Verreweg de meeste sociaal advocaten kijken dus eerst naar andere oplossingen om een geschil op te lossen. Dat plaatst de opmerkingen van de minister hierover, en de suggestie dat advocaten vooral aansturen op procedures om daar zelf beter van te worden, in een ander licht.

7. Stelling: “De eigen bijdragen die cliënten moeten betalen zijn te hoog.”

	%
Zeer mee eens	28,2
Mee eens	34,8
Neutraal	25,5
Oneens	7,8
Zeer mee oneens	2,7
Weet niet	0,7
Overig	0,3

8. Hoe vaak komt het voor dat uw cliënt de eigen bijdrage eigenlijk niet kan betalen?

	%
Altijd	2,8
Vaak	64,2
Soms	26,1
Zelden	5,6
Nooit	0,6
Weet niet	0,4
Overig	0,3

Iets meer dan de helft van de deelnemers vindt dat de eigen bijdragen die cliënten moeten betalen te hoog zijn. Een kwart van de deelnemers is hier neutraal over. Iets meer dan 10% vindt dat de eigen bijdragen van rechtzoekenden niet te hoog zijn.

Het komt vaak voor dat de cliënt waaraan de advocaat rechtshulp verleent de eigen bijdrage eigenlijk niet kan betalen. Er zijn maar weinig sociaal advocaten die nooit of zelden mee maken dat de cliënt de eigen bijdrage niet kan betalen. 67% maakt juist vaak (of zelfs altijd) mee dat de eigen bijdrage die gevraagd wordt zo hoog is dat rechtzoekenden deze eigenlijk niet kunnen betalen.

3.4 DE PLANNEN VAN DE MINISTER

9. Stelling: “Ik maak mij zorgen over de aangekondigde stelselherziening rechtsbijstand.”

	%
Zeer mee eens	86,8
Mee eens	11,7
Neutraal	0,8
Oneens	0
Zeer mee oneens	0,1
Weet niet	0,3
Overig	0,3

Vrijwel alle sociaal advocaten (97%) die mee hebben gedaan aan deze enquête maken zich zorgen over de aangekondigde stelselherziening rechtsbijstand. 87% van de deelnemers is het zeer met de stelling eens. Vrijwel geen enkele sociaal advocaat maakt zich hierover géén zorgen. Hieruit moet de conclusie worden getrokken dat sociaal advocaten geen vertrouwen hebben in de stelselherziening zoals die er nu uit ziet. Om dit beter te kunnen begrijpen is de volgende positief geformuleerde stelling, met de gegeven antwoorden en toelichtingen, van belang:

10. Stelling: “De plannen van de minister voor Rechtsbescherming (de stelselherziening rechtsbijstand) komen ten goede aan de kwaliteit van rechtsbijstand en de gewaarborgde toegang tot de rechter.”

	%
Zeer mee eens	4,3
Mee eens	0,8
Neutraal	1,2
Mee oneens	10,3
Zeer mee oneens	82,1
Weet niet	1,0
Overig	0,3

Slechts 5% van de deelnemers denkt dat de stelselherziening ten goede komt aan de kwaliteit van de rechtsbijstand en de gewaarborgde toegang tot de rechter. Meer dan 92% ziet dat anders. 82% is het zelfs zeer oneens met deze stelling. Veel sociaal advocaten denken dus niet dat de toegang tot de rechter en de kwaliteit van de rechtsbijstand beter wordt door deze plannen van de minister voor Rechtsbescherming. Dat blijkt ook nadrukkelijk uit de gegeven toelichtingen, waaruit felle kritiek naar voren komt: dat de minister hier weinig verstand van heeft, dat een goed werkend stelsel op het spel wordt gezet, dat de toegang tot het recht iets wordt voor de rijken, etc.

“Volgens mij zien de plannen vooral op bezuinigingen en niet op kwaliteitsverbetering. Ik krijg het gevoel dat er geëxperimenteerd wordt om te kijken waar het goedkoper kan.”

“De minister lijkt niets te begrijpen van de praktijk. Een echte rechtsstaat moet investeren in rechtsbescherming, niet alleen maar bezuinigen. De plannen van de minister leveren geen verbetering op; de uitgaven worden slechts verlegd maar niet verminderd, terwijl de kwaliteit wordt aangetast.”

“De plannen ontberen enige echte visie over hoe ons rechtsstelsel functioneert en wat het nodig heeft om beter te functioneren. Uitvoering van deze plannen betekent een afbraak van de rechtstaat met als gevolg dat veel mensen hun recht niet meer kunnen halen en krijgen.”

“Het afbreken van een op zich redelijk functionerend stelsel en dit te vervangen door iets geheel nieuws is een hachelijke zaak. Hiermee wordt de continuïteit en de kwaliteit van de rechtsbijstand op het spel gezet en een nieuw zich nog niet bewezen systeem is in de regel kostbaarder dan voorzien. Beter is het – en waarschijnlijk ook goedkoper – het bestaande stelsel te verbeteren, zoals geadviseerd door de Commissie Van der Meer.”

“Dekker sluit ‘Jan Modaal’ uit van rechtskundige bijstand.”

“Volgens mij heeft de minister het oogmerk om de huidige toevoegingspraktijk te elimineren en te streven naar een systeem van rechtsbijstandverzekeringen die alle rechtshulp overnemen. Met kwaliteit heeft dat niets te maken.”

“De positie van een kwetsbare groep in de maatschappij wordt nog verder verzwakt. Van cliënten wordt verwacht dat ze nog meer zelf doen, terwijl de meesten daartoe simpelweg niet in staat zijn.”

“Rechtsongelijkheid bestaat nu al. Zal nog verder toenemen en dat is – zacht uitgedrukt – zorgwekkend.”

Dat deze hele discussie over vergoedingen en de plannen van minister Dekker ook echt over de toekomst van de gesubsidieerde rechtsbijstand gaat, blijkt niet alleen uit de geuite zorgen van de advocaten (dat het moeilijker wordt kantoren draaiende te houden, stagiaires aan te nemen en mensen op te leiden) maar misschien ook wel uit deze e-mail van een student die naar aanleiding van deze enquête werd gestuurd:

*Beste meneer Van Nispen,
Gezien ik nog rechtenstudent ben kan ik niet deelnemen aan de enquête, dus wil ik graag via deze weg mijn mening met u delen. Ik ben twee jaar geleden rechten gaan studeren met het idee dat ik daarmee mensen die mijn hulp hard nodig hebben kon helpen, maar naar aanleiding van de huidige*

staat van de sociale advocatuur en de plannen van minister Dekker ben ik tot de conclusie gekomen dat ik liever niet de sociale advocatuur in wil, en me nu dus wil gaan specialiseren in ondernemingsrecht en/of financieel strafrecht. Dat is voor mij persoonlijk niet zo'n probleem, gezien ik dat eveneens ontzettend boeiend vind, maar ik kan me ook indenken dat ik niet de enige student ben die een dergelijke overweging maakt. Dat laatste lijkt mij nogal een groot probleem voor de toekomst van de sociale advocatuur, en dus zal er mijns inziens iets moeten gebeuren om dat tegen te gaan. Ik hoop dat u hier iets mee kan en gaat doen.

3.5 KLASSENJUSTITIE?

11. Stelling: "Ik vrees verdere tweedeling als gevolg van de plannen van de minister voor Rechtsbescherming (de stelselherziening rechtsbijstand)."

	%
Zeer mee eens	63,9
Mee eens	30,1
Neutraal	2,8
Mee oneens	0,7
Zeer mee oneens	0,5
Weet niet	1,7
Overig	0,3

94% van de deelnemers vreest verdere tweedeling als gevolg van de stelselherziening rechtsbijstand. Slechts 1,2% is het hier niet mee eens. Veel advocaten wijzen er op dat de tweedeling er nu ook al is, maar dat de kloof tussen rijk en arm groter wordt. 'Je recht zoeken wordt iets voor de elite', aldus een van de respondenten.

"De kloof tussen rijk en arm wordt steeds groter. De plannen van de minister dragen er sterk aan bij dat alleen de meer draagkrachtige burgers nog worden voorzien van goede rechtsbijstand en toegang tot de rechter."

"Die tweedeling is er nu ook al, maar de tegenstelling zal groter worden. Tegenover partijen die procederen voor eigen rekening en de kosten kunnen dragen zullen de minder draagkrachtigen minder vaak durven en kunnen procederen omdat de kosten te hoog worden, als ze al bij de rechter kunnen komen."

"Rijke mensen kunnen hun recht halen door een advocaat in de arm te nemen. Armen mensen zullen onder druk van de verzekeraar afzien van procederen en op zijn minst schikken ondanks dat ze juridisch wel gelijk zouden kunnen krijgen."

"De mensen die het niet of net niet kunnen betalen blijven verstoken van fatsoenlijke rechtshulp. Deze mensen zijn gedwongen om een verzekering af te sluiten en zijn overgeleverd aan de grillen van de verzekeringsmaatschappij."

"Rechtsbijstand en het recht daarop alsmede het (kunnen) verkrijgen daarvan zijn geen regulier marktproduct en mogen in geen geval afhankelijk zijn van het al dan niet kunnen betalen ervan. De toegang tot het recht wordt bij verwezenlijking van de plannen van de minister op een onacceptabele wijze ingeperkt. Rechtzoekenden met een gevulde beurs kunnen straks onverminderd hun recht halen, terwijl de rechtzoekenden met een kleine beurs (maar met een even grote behoefte aan rechtsbijstand) aan de kant moeten blijven staan. Dit ondergraaft ons rechtsstelsel en doet afbreuk aan fundamentele rechten waarvoor in het verleden hard gevochten is."

"Als er geen sociaal advocaten familierecht meer zijn zullen veel kwesties d.m.v. eigenrichting worden opgelost. De partij met een slecht inkomen staat dan met lege handen. Veel kinderen zullen daarvan de dupe zijn."

12. Stelling: "In Nederland is sprake van klassenjustitie."

	%
Zeer mee eens	15,0
Mee eens	38,6
Neutraal	32,4
Mee oneens	10,0
Zeer mee oneens	1,9
Weet niet	1,8
Overig	0,3

Meer dan de helft van de sociaal advocaten vindt dat er in Nederland sprake is van klassenjustitie. Een derde staat hier neutraal in. Minder dan 12% denkt niet dat er sprake is van klassenjustitie in Nederland. Een opvallend hoog percentage reageert 'neutraal' op deze stelling. Opvallend is dat veel mensen, die het

niet eens zijn met deze stelling of neutraal reageren, wél waarschuwen voor de gevolgen van de plannen van minister Dekker:

“Nog niet. Maar wel als de plannen van Dekker er doorheen komen.”

“Op dit moment wil ik die stelling nog niet zonder meer onderschrijven, maar bij verdere afbrokkeling van gesubsidieerde rechtsbijstand gaat het zeker die kant op.”

“Als je het kan betalen kan je je recht krijgen.”

“Daarvan is wat mij betreft nog geen sprake, enkel omdat er nog steeds goede advocaten bereid zijn om tegen een onwaarschijnlijk lage vergoeding heel goed werk te verrichten. Als je die advocaten nog verder van je afduwt door het nieuwe stelsel in te voeren, dan ben je zelfs die kwijt en zal er zeker sprake zijn van klassenjustitie.”

“De klassenjustitie is evident als men het uurtarief van de landsadvocaat vergelijkt met de tarieven binnen het stelsel.”

“In de familiepraktijk lijkt het in elk geval wel die kant op te gaan. Ik zie om mij heen dat het voor rechtzoekenden steeds lastiger wordt een advocaat te vinden die bereid is een echtscheiding op toevoegbasis te doen, eenvoudigweg omdat de vergoedingen voor het te leveren werk veel te laag en niet realistisch zijn. Mede om die reden ben ik gestopt met de familiepraktijk. Deze ontwikkeling belemmert de toegang tot de rechter door de minder bedeelde justitiabele en bevordert de ongelijkheid tussen procespartijen.”

“Met meer geld kun je je zaak nog immer beter beargumenteren. Voorbeeld: je kunt deskundigen benaderen en hen een advies laten opstellen in een strafzaak, maar ook in een civiele kwestie. Dat geld hebben de minderbedeelden niet, en zij komen dan minder goed beslagen ten ijs. Hun vorderingen maken nu al minder kans in rechte dan die van de rijke minderheid. Dat is zeer onterecht m.i.”

“In Nederland moet iedereen in staat zijn zijn of haar gelijk te halen. Door alle bezuinigingen is hiervan nog nauwelijks sprake.”

“Dit proces is al jaren gaande en wordt enkel sterker. Er zou juist meer geld bij moeten om het systeem en een gezonde rechtstaat te behouden.”

“Overheid huurt landsadvocaat in à vele honderden euro's per uur, de arme burger krijgt advocaat die voor paar tientjes moet werken en die zal dus toch (veel meer) moeten letten hoeveel tijd er aan zaak wordt besteed.”

“Ik geloof dat het nu nog wel meevalt, maar als de plannen van Dekker doorgaan vrees ik het ergste...”

3.6 DE MINISTER VOOR RECHTSBESCHERMING?

13. Stelling: “De minister voor Rechtsbescherming luistert goed naar de signalen vanuit de sociaal advocatuur.”

	%
Zeer mee eens	1,2
Mee eens	0,4
Neutraal	1,7
Mee oneens	16,0
Zeer mee oneens	80,0
Weet niet	0,4
Overig	0,3

96% van de deelnemers vindt dat de minister voor Rechtsbescherming niet goed luistert naar de signalen vanuit de sociale advocatuur. Sociaal advocaten voelen zich niet gehoord. Slechts minder dan 2% van de sociaal advocaten heeft het idee dat de minister voor Rechtsbescherming luistert naar de signalen vanuit de sociale advocatuur.

14. Welk cijfer geeft u de minister voor Rechtsbescherming?

	%
1	29,7
2	17,5
3	21,5
4	17,2
5	8,7
6	3,6
7	1,0
8	0,1
9	0,2
10	0,2
Geen	0,3

Bijna 95% van de deelnemers geeft de minister voor Rechtsbescherming een onvoldoende, minister Dekker krijgt van deze sociaal advocaten een 5 of

lager. Bijna 30% geeft de minister zelfs een 1, het laagste cijfer. Slechts 1,5% geeft de minister voor rechtsbescherming een 7 of hoger. Gemiddeld krijgt de minister van de sociaal advocaten nog niet het cijfer 3 (een 2,8). Gehekeld wordt vooral dat de minister weinig verstand van deze belangrijke materie zou hebben, dat het vooral gaat om geld en niet om de belangen van mensen en dat de minister niet luistert naar de bezorgde signalen en protesten van advocaten en andere experts.

“De plannen gaan uit van bepaalde vooronderstellingen die volstrekt niet stroken met de praktijk. Minister Dekker weet niet hoe het er werkelijk aan toe gaat.”

“De minister voor rechtsbescherming beschermt (de toegang tot) het recht niet. Ik heb de indruk dat de geluiden vanuit de advocatuur hem volledig koud laten. Dat iemand met dermate weinig verstand van zaken deze functie vervult is werkelijk ongelooflijk. De enige reden dat ik ondanks bezuinigingen niet stop (voorlopig) is mijn liefde voor het vak.”

“Ik heb moeite met de beeldvorming die ook de minister naar buiten brengt over de advocatuur alsof we zakkenvullers zijn en procederen om het procederen. Ook de gedachte dat het oplossen van een geschil middels een rechtsbijstandsverzekeraar beter zou zijn, raakt kant noch wal.”

“Te triest voor woorden dat een minister die behoort te staan voor de Rechtsbescherming de burgers aan de onderkant van de samenleving naar de slachtbank leidt. Als zelfs de door de minister zelf ingeschakelde rechter in strijd met diens opdracht concludeert dat er geld bij moet wil het goed werkende systeem (het verdient het om dat wat meer te benadrukken) te continueren, hoeveel duidelijker wil hij het dan nog hebben?”

“Het Ministerie voor Rechtsbescherming is het enige Ministerie dat exact het tegenovergestelde doet van waar ze voor beweert te staan. De minister mist persoonlijk elke kennis van de rechtspraak en weigert simpelweg te luisteren naar degenen die daar wel over beschikken, ongeacht of ze afkomstig zijn uit de advocatuur, rechterlijke macht, wetenschap of politiek.”

“Ik vind het verbijsterend hoe weinig besef er in ‘de politiek’ en samenleving lijkt te zijn van de waarde van een goed werkend en rechtvaardig rechtssysteem dat het vertrouwen van de bevolking heeft. De overheid parasiteert al jarenlang – zowel m.b.t. de sociale advocatuur als Rechtspraak, Openbaar Ministerie en politie, en op andere gebieden als de zorg en het onderwijs – op het verantwoordelijkheidsgevoel en de toewijding van de mensen die in die sectoren werken.”

“Je kunt geen rechtsstaat hebben zonder Sociale Advocatuur.”

“De minister heeft inhoudelijk geen kennis van zaken, dat vind ik zeer zorgelijk. Het gaat hem alleen om het rond maken van de begroting, over de rug van de zwakkeren in onze samenleving. Een minister onwaardig.”

“Ik maak me oprecht ernstige zorgen over de rechtsstaat.”

OM NOG WAT MEER DUIDING EN KLEURING TE KRIJGEN BIJ DE ANTWOORDEN EN TOELICHTINGEN VAN DE DEELNEMENDE SOCIAAL ADVOCATEN HEBBEN WE ENKELE ADVOCATEN NADERE VERDIEPENDE VRAGEN GESTELD. HIERONDER STAAN INTERVIEWS MET BART VAN GILS, FEMKE VAN VENETIEN EN ROGIER HÖRCHNER EN HEIN VOGEL.

EEN INTERVIEW MET MR. B.J.P. (BART) VAN GILS, STRAFRECHTADVOCAAT BIJ MOLKENBOER & VAN DER KOLK ADVOCATEN: [MVDK-ADVOCATEN.NL/B-J-P-VAN-GILS/](https://mvdadvocaten.nl/b-j-p-van-gils/)

1. Hoe beschrijft u kort en bondig de staat van de sociale advocatuur?

Uitgehuld. Door de diverse bezuinigingen is er op diverse terreinen geen vergoeding meer, of een lagere.

2. Wat merkt u hiervan nu al in uw praktijk?

Meer werkzaamheden verrichten zonder dat daar een vergoeding tegenover staat. Mede daardoor daling van de omzet. Toestemming voor extra uren in bewerkelijke zaken nog veel lastiger te verkrijgen.

3. Wat betekent dit voor rechtzoekenden?

Veel vaker horen zij dat ze voor een bepaalde zaak geen advocaat van onvermogen krijgen, of een eigen bijdrage moeten betalen (in strafzaken is alweer jaren geleden ook voor de laagste inkomenscategorie een eigen bijdrage verplicht gesteld, nu € 145,-). Het komt geregeld voor dat vanwege de kosten iemand zonder advocaat naar de (straf)rechter gaat. Systeem/Raad voor Rechtsbijstand gaat uit van zelfredzaamheid, maar de praktijk is dikwijls anders dan de theorie. Dat gaat vaak eigenlijk echt niet (goed).

4. Wat zijn volgens u de gevolgen van de plannen van de minister, de stelselherziening rechtsbijstand?

Verdere verharding van de samenleving? Voorbeeldbrieven en online platform werken niet voor de echte casus. Juridisch loket is de laatste jaren uitgekleeft, poortwachtersidee werkt volgens mij niet. Vooral vanwege de vele zaken tegen de overheid

(straf en bestuursrecht). Veel burgers raken verder verdwaald in een systeem waar (juridische) regels nog altijd alom aanwezig zijn.

Rechtsbijstandsverzekeringen hebben al geen positieve naam, bijvoorbeeld in letselschadezaken. Dat zie ik alleen maar erger worden. Wel premies innen maar veel zaken niet (echt) behandelen. Vaker uitstel / afstel / afkoop. Geen recht.

5. Ziet u in de plannen van de minister kans op het ontstaan van klassenjustitie?

Ja. Helaas wel. Dat eeuwige verhaal van marktwerking. Allemaal lekker een verzekering voor juridische bijstand. Dat gaat niet werken. Kijk maar naar de zorg, daar zijn velen nog altijd niet verzekerd. Of kunnen de kosten niet betalen. Daar is ook al een soort klassenjustitie. En bij juristen / advocaten is de kans groter dat er zonder betaling geen hulp komt. Toch een ander soort eed dan de medische afgelegd.

6. Wat moet er volgens u gebeuren?

Minister Dekker en zijn (kabinets)plannen moeten van tafel. Uitgebrachte degelijke rapporten zoals van de Commissie van der Meer moeten uit de bureaulade en ingevoerd. Er moet geld bij (niet alleen bij justitie en rechtspraak!) in het verouderde systeem. Vergoedingen zijn te laag. Aantal rechtsbijstandverleners dat op toevoegingsbasis kan blijven werken is al aan het dalen, verdere afname moet worden voorkomen.

**EEN INTERVIEW MET MEVROUW [MR. F.H.P. \(FEMKE\) VAN VENETIEN](#),
GESPECIALISEERD IN PERSONEN- EN FAMILIERECHT BIJ BOER ADVOCATEN:
[ADVOCAATBOER.NL/OVER ONS](#)**

1. Hoe beschrijft u kort en bondig de staat van de sociale advocatuur?

Ik zie in het familierecht steeds meer advocaten hun werkzaamheden stoppen op basis van gefinancierde rechtsbijstand. Zaken zijn vaak te ingewikkeld, duren te lang en de beloning zit vaak in maar 7 of 8 uur. Hiervoor kom je gewoonweg niet uit. In sommige gevallen is het voor de advocaat financieel voordeliger om niet te schikken en een procedure te starten. Hetgeen indruist tegen onze beroepsregels. Ook is het regelmatig voordeliger om een zaak aan een andere advocaat over te dragen omdat je dan wel volledig betaald krijgt. Dit is niet in het belang van de cliënt.

2. Wat merkt u hiervan nu al in uw praktijk? Wat betekent dit voor rechtzoekenden?

Recentelijk heb ik een cliënt doorverwezen aan een andere advocaat in verband met een zittingsdatum in mijn vakantie. Ik krijg nu terug dat de betreffende advocaat niet meer reageert omdat het aantal uren (7) behaald zijn. De cliënt wil dat ik de zaak overneem. Indien ik dat dus doe, krijg ik twee punten en moet ik de overige uren verdelen met de oude advocaat. Concreet betekent dit dat, als ik dit zou doen, mijn uurtarief zo laag is dat ik mijn vaste kosten niet kan voldoen.

Ik heb momenteel het idee dat de Raad voor Rechtsbijstand het toekomstig beleid van de minister al aan uitvoeren is. Je ziet ook steeds meer dat een toevoeging wordt afgewezen op basis van zelfredzaamheid. Hierbij geen rekening houdend met de omstandigheden van de betreffende cliënt (beperking / laag geletterdheid etc.).

3. Wat zijn volgens u de gevolgen van de plannen van de minister, de stelselherziening rechtsbijstand?

Ik denk dat het voor cliënten die aan de onderkant van onze maatschappij zitten een ramp gaat worden. Zij hebben nu al vaak relatief (te) veel hulpverleners. Indien ze nu voor een juridische kwestie dit eerst moeten gaan bespreken met bijvoorbeeld maatschappelijk werk (die daar niet voor opgeleid is en dus dingen over het hoofd kan zien), werkt dit alleen maar vertragingen op wanneer ze uiteindelijk toch naar een advocaat dienen te gaan. Hetgeen dan weer consequenties kan hebben voor een eventuele procedure.

4. Ziet u in de plannen van de minister kans op het ontstaan van klassenjustitie?

Dat is er nu al. Indien je geld hebt, kan je procederen. Heb je het niet, dan hoop je dat je aanspraak kan maken op bijzondere bijstand. Kan je dat niet, dan is een eigen bijdrage / griffierecht vaak te hoog. Ik hoor dat er veel advocaten zijn die de eigen bijdrage niet altijd in rekening brengen.

5. Wat moet er volgens u gebeuren?

Ik geloof in samenwerking. Op ons kantoor gaan we vaak ook voor het eerste gesprek bij de mensen thuis langs. Je ziet dan zoveel meer. Wij hebben relatief veel mensen met een beperking in onze praktijk en je ziet dat de samenwerking met de zorgverlening / bewindvoerders / maatschappelijk werk noodzakelijk is. Die lijnen moeten kort zijn. Het grote nadeel hiervan is dat je meer op je bordje krijgt dan alleen de juridische procedure.

Zeer regelmatig komen stukken op het allerlaatste moment binnen en ik weet zeker dat nagenoeg iedere advocaat midden in de nacht werkt om stukken af te ronden. Daarbij zijn onze kosten (verzekering, orde bijdragen, verplichte cursussen) relatief hoog. Hiervoor zouden we gecompenseerd moeten worden. Degenen die als zelfstandige werken, hebben vaak geen pensioenopbouw of ziekte-uitkering. Hiermee zou rekening gehouden dienen te worden.

EEN INTERVIEW MET MR. R. (ROGIER) HÖRCHNER, ADVOCaat BIJ HÖRCHNER ADVOCATEN: HORCHNERADVOCATEN.NL/

1. Hoe beschrijft u kort en bondig de staat van de sociale advocatuur?

De sociale advocaat heeft een van de mooiste beroepen die er bestaan. Dit gaat over het feit dat aan ieder geschil (tenminste) twee kanten zitten. Zo kan een werkgever denken gelijk te hebben. Maar de ontslagen werknemer kan ook menen gelijk te hebben. Bij ontslag staat zijn toekomst op het spel, misschien ook wel zijn huis, zijn relatie. Dan heb je als werknemer een stevige advocaat nodig. En vooral geen paralegal, geen rechtshulp pakket van Achmea en ook de mediator kan dan thuisblijven.

De staat van de sociale advocatuur kan op verschillende manieren worden beschreven. Mijn overtuiging is dat zelfs de slechtste advocaat nog betere diensten verleent dan de gemiddelde rechtsbijstandsverzekeringsjurist. Het algemene niveau van advocaten is in principe goed te noemen. Maar er is sprake van een enorme metaalmoeheid:

a. De sociale advocaten ervaren een enorme bemoeizucht van de NOvA. De kosten van de beroepsopleiding zijn in 2013 gestegen van € 8.500,00 naar € 14.500,00. Er zijn om die reden amper sociale advocaten die een advocaat-stagiair in dienst nemen. Ook blijft de NOvA maar hameren op specialisatie. Daarmee miskent de NOvA dat heel veel advocaten een fatsoenlijke algemene praktijk runnen met verschillende zaken, zoals huurrecht, verbintenissen, sociale zekerheid.

b. De onderbetaling is voor veel advocaten niet vol te houden. Het uurtarief was in 2009 al te laag. Nu 10 jaar verder is dat uurtarief bizar genoeg niet hoger.

2. Wat merkt u hiervan nu al in uw praktijk? Wat betekent dit voor rechtzoekenden?

Ik zie om mij heen advocaten die zich uitschrijven van de piketlijst. Ik snap die keuze volledig. Zo hebben wij ook ooit besloten om jeugdpiket de rug toe te keren. Daarbij moet een advocaat zelfs zo veel bijleggen én op de raarste tijden beschikbaar zijn: dat is niet te doen.

Iedere dag hoor je onder sociale advocaten dat het niet is vol te houden. Je ziet advocaten hun kantoor sluiten en op zolder verder gaan. Je ziet advocaten in de raarste verzamelgebouwen, op haventerreinen, in veredelde garageboxen.

De schade voor rechtzoekenden is natuurlijk bijna niet te meten. Mijn vermoeden is dat zij steeds vaker

terecht zullen komen bij beunhaas-achtige ZZP'ers die hen helpen tegen bijvoorbeeld een no-cure-no-pay-vergoeding (die voor advocaten verboden is). Ook komt er een ongezonde druk op sociale advocaten bij de voorbereiding van hun werk: een pleitnota in een politierechter-zaak kan bijvoorbeeld heel goed zijn, maar zal niet worden opgesteld. Voor € 640,00 moet je alles doen in zo'n zaak! Dan heb je echt geen tijd voor een pleitnota. Hoe onredelijker de vergoeding, hoe groter de kans is dat een zaak wordt afgeraffeld.

3. Wat zijn volgens u de gevolgen van de plannen van de minister, de stelselherziening rechtsbijstand?

Het belangrijkste gevaar is het door de minister beoogde uitstel tot 2025. Advocaten en rechtzoekenden van vandaag hebben niet nog eens zes jaar de tijd.

De minister wil experimenteren en dat zou dan in 2025 wat moeten gaan opleveren. Echter, ons uurtarief is sinds 2009 al niet meer verhoogd. Dat zou betekenen dat wij de enige beroepsgroep in Nederland zijn die – in een situatie van ernstige onderbetaling – 16 jaar mag wachten op een 'mogelijke' loonsverhoging.

Natuurlijk kan er heus wel wat worden geëxperimenteerd met bv. een buurtrechter. Maar dat gebeurt al. Ook zou het een goede zaak zijn als de Bureaus voor Rechtshulp die rond 2005 zijn gesloten weer in ere worden hersteld. Laagdrempelige hulp, deels juridisch: het Bureau voor Rechtshulp functioneerde in die zin prima.

Het punt is dat de minister geen enkel idee heeft van welke stelselherziening dan ook. Hij is als een arts die wil opereren, maar nog niet eens heeft onderzocht of degene voor hem wel ziek is.

De minister heeft geen idee wat een fundamenteel 'recht op recht' inhoudt en dat je daarvoor goede advocaten nodig hebt. Je kunt bovendien niet allerlei kwaliteitseisen aan advocaten stellen, als je niet bereid bent daarvoor te betalen. Compleet inconsistent is bovendien om zaken te geven aan ongeregelde ZZP'ers of rechtsbijstandsverzekeraars: zij hebben niet eens een kantoor waar je op bezoek kunt komen en je zaak kan voorleggen, en de kwaliteit van hun juristen is (veel te) vaak erg laag. Er is geen cliënt-relatie. Geen aansprakelijkheidsverzekering. Geen tuchtrecht.

4. Ziet u in de plannen van de minister kans op het ontstaan van klassenjustitie?

Zeer zeker. Het idee van de minister is dat iemand met een laag inkomen geholpen zou kunnen /moeten worden door een B-jurist.

Het idee van rechtshulppakketten is zelfs een regelrechte leugen. Je kunt een Hema-colbertje, maat S, niet verkopen als maatpak. Nu gaat de vergelijking niet zo ver dat ik meen dat mensen via een subsidie een duur maatpak zouden moeten krijgen. Maar het pak moet wel passen. En dat is wat a priori niet opgaat voor de rechtshulppakketten. Stel je voor dat een advocaat dat zou doen en tegen zijn cliënt zou zeggen dat hij maar één brief, één gesprek, één processtuk en één zitting tegemoet kan zien. Dat zou in de meest

gevallen ernstig klachtwaardig gedrag zijn. Recht past zelden in een pakket. En voor zover het toch enigszins in een pakket zou passen: dat hebben we nu al. Dat heet 'toevoeging': de forfaitaire vergoeding, met alle normen eromheen die gelden voor advocaten.

5. Wat moet er volgens u gebeuren?

Het toevoegingssysteem laat al 25 jaar zien behoorlijk goed in elkaar te zitten. De kern van het verhaal is dat de uiteindelijk te verkrijgen uurvergoeding omhoog moet. Let op: dat is iets anders dan het vaak genoemde uurtarief per punt; de uiteindelijke uurvergoeding hangt in een forfaitair systeem vooral af van het aantal uren dat je in een zaak moet steken.

Dit laatste is wat Dekker nu probeert te ontwijken, maar ook dat beeld is vals: eerst het systeem aanpassen en dan het uurtarief een paar euro verhogen, is geen oplossing. Sterker nog, als eenvoudiger zaken (bv. 10 punten vergoeding voor 8 uur werk) worden weggehaald, dan gaat dat niet alleen ten koste van de rechtzoekende, maar ook ten koste van de advocaat: deze blijft met diezelfde 10 punten zitten, maar dan voor zaken die relatief veel uren vergen. Kortom, de advocaat komt nu gemiddeld al niet uit. En als je dan een paar betere zaken afpakt, wordt het nog slechter. Anders gezegd: de pap is nu al taai en kaal. Als Dekker de laatste drie krentjes eruit vist, dan werkt dat dus juist averechts.

De rechtshulp van advocaten zit ook goed in elkaar. Rechters en cliënten zijn overwegend tevreden tot zeer tevreden. En ik kan uit eigen praktijk tientallen voorbeelden van mijzelf en andere advocaten noemen waarom een advocaat nodig was. Sterker nog, zelden ben ik een zaak tegengekomen waar ik niet nodig was of niets kon betekenen.

Er is geen patiënt. Mensen worden prima geholpen door advocaten; maar tegen een veel te laag tarief. Dat is niet vol te houden. Een redelijke, levensvatbare vergoeding voor sociaal advocaten is hetgeen wat nodig is.

Een gebrek aan sociaal advocaten en het gebrek aan een adequate vergoeding is funest voor een groot aantal rechtzoekenden. Hun zaak zal in veel gevallen uiteindelijk niet goed worden behartigd: ofwel door de ZZP'er of rechtsbijstandsverzekeraar zonder de vereiste kwaliteit, ofwel wanneer hij terecht komt bij een advocaat die het zich niet kan permitteren om voldoende tijd in de zaak te steken.

**EEN INTERVIEW MET MR. HEIN VOGEL,
VOORZITTER VAN DE VERENIGING SOCIALE ADVOCATUUR NEDERLAND (VSAN),
ADVOCAAT BIJ MEESTERS AAN DE MAAS:
[MEESTERSAANDEMAAS.NL/MR-HEIN-VOGEL.HTML](https://meestersaandemaas.nl/mr-hein-vogel.html)**

1. Hoe beschrijft u kort en bondig de staat van de sociale advocatuur?

De sociale advocatuur heeft zwaar te lijden onder bezuinigingen en jarenlang achterstallig onderhoud van het stelsel van gefinancierde rechtsbijstand. Het systeem dreigt in te storten, steeds meer gepassioneerde advocaten stoppen noodgedwongen met hun werk. De recente plannen van de minister voorzien niet in een oplossing, maar bespoedigen de afbraak alleen maar omdat er meer geld gaat naar bureaucratie en er nog minder geld overblijft voor rechtsbijstandverlening.

2. Wat merkt u hiervan nu al in uw praktijk? Wat betekent dit voor rechtzoekenden?

Over een paar jaar is het te laat om de schade te repareren en zullen veel mensen met een kleine portemonnee geen rechtsbijstand meer kunnen krijgen van een advocaat. Veel mensen zijn voor rechtshulp afhankelijk van sociaal advocaten in hun buurt. Als die kantoren verdwijnen wordt de toegang tot het recht voor veel mensen feitelijk afgesneden.

Voor de eigen praktijk blijkt dat de vraag naar rechtsbijstand steeds complexer is geworden. Dit komt deels door de toegenomen complexiteit van de juridische regelgeving, deels door de ontsluiting

van steeds meer informatiebronnen en deels omdat cliënten voor minder ingewikkelde problemen afzien van rechtsbijstand wegens de toegenomen kosten, waardoor alleen ingewikkelde zaken worden aangedragen. Voor de praktijk is de dreiging dus tweezijdig: enerzijds een (relatief) steeds lagere vergoeding, anderzijds een toenemende druk op de praktijk.

3. Wat zijn volgens u de gevolgen van de plannen van de minister, de stelselherziening rechtsbijstand?

De voorgestelde stelselherziening pakt voor burgers heel onrechtvaardig uit. Veel mensen zullen zich voor rechtshulp extra in de schulden moeten steken, zeker als er in een rechtshulppakket meerdere hulpverleners ingeschakeld moeten worden. In 80% van de gevallen gaat het om mensen met een minimuminkomen. Dit leidt naar verwachting tot veel kosten van (oninbare) eigen bijdragen. Ook zullen de uitvoeringskosten fors stijgen door versterking van de eerstelijnsvoorzieningen, extra bureaucratie en een systeem met rechtshulppakketten waarin kosten van het sociale en het juridische domein samenkomen. Tegelijkertijd wil de minister het budget voor het stelsel bevroren op het huidige niveau. Dat is niet alleen onwenselijk, het is ook onmogelijk.

4. Ziet u in de plannen van de minister kans op het ontstaan van klassenjustitie?

Ja, het huidige stelsel dat in circa 50 jaar zorgvuldig is opgebouwd, wordt geheel op de schop genomen. Er wordt niets gedaan om kwaliteit en ervaring van sociaal advocaten voor het stelsel te behouden. Advocaten die gespecialiseerd zijn in het verlenen van rechtsbijstand aan minvermogenden, zullen door de plannen van de minister gedwongen worden hun kantoren te sluiten. Zij hebben jarenlang geïnvesteerd in opleiding, kwaliteit en kunde, werken door het hele land dichtbij de mensen die hulp nodig hebben, maar moeten nu toezien hoe prijsvechters op de markt komen die niet onderworpen zijn aan streng tuchtrechtelijk toezicht en veelal niet goed zijn ingevoerd in het sociale domein. De rechtzoekende met een kleine portemonnee heeft het nakijken.

Goede rechtsbijstand wordt zo een luxegoed dat alleen bereikbaar is voor mensen met voldoende geld.

5. Wat moet er volgens u gebeuren?

De minister moet luisteren naar alle adviezen van adviescommissies (drie rapporten!), rechterlijke macht, advocatuur en wetenschappers. Het huidige stelsel functioneert in veel opzichten prima, maar heeft verbetering op enkele punten: voorkom dat de sociale advocatuur verdwijnt door de vergoeding per zaak in overeenstemming te brengen met de gewerkte uren (dit is 20 jaar niet gebeurd!), verbeter samenwerking tussen eerste en tweede lijn, geef minder uit aan bureaucratie en stel de belangen van de rechtzoekende voorop. De kosten daarvan blijven beperkt en zijn veel beter beheersbaar dan de kosten van het plan van de minister.

5. SAMENVATTING

Sociaal advocaten zijn massaal zeer bezorgd over de toekomst van de rechtshulp.

Na de (toga)protesten, gesprekken, brandbrieven en debatten is deze enquête door veel sociaal advocaten ingevuld. Daaruit komt een eenduidig beeld naar voren, namelijk dat het zo niet langer kan. De sociale advocatuur staat onder druk. De rechtzoekende dreigt daarvan de dupe te worden. De toegang tot het recht is in gevaar.

98% vindt de vergoedingen van sociaal advocaten te laag.

Bijna alle advocaten vinden dat de vergoeding die zij voor hun belangrijke werk in de rechtsstaat ontvangen te laag is. Dat is niet verwonderlijk, nu dat inmiddels ook erkend is door de minister. Maar het perspectief dat hierin iets gaat verbeteren ontbreekt. Ook is het aanvragen van extra uren zeer problematisch voor velen; mensen proberen het niet eens meer omdat het te veel tijd kost en de kans op afwijzing groot is.

68% van de advocaten overweegt te stoppen door te lage vergoedingen.

Sociaal advocaten zijn idealisten die mensen willen bijstaan. Als bijna 7 op de 10 sociaal advocaten erkent er wel eens aan gedacht te hebben te stoppen met dit werk, dan is er dus écht iets aan de hand. De vergoedingen zijn zo laag dat het financieel niet meer haalbaar is een kantoor open te houden of om stagiaires op te leiden. Veel mensen stoppen uiteindelijk niet, vanwege de passie voor het vak. Maar zelfs de mensen die niet willen stoppen zeggen dat dit mogelijk kan veranderen als de plannen van de minister doorgevoerd worden.

De eigen bijdrages van rechtzoekenden zijn te hoog, vaak niet te betalen.

Meer dan de helft van de deelnemers vindt dat de eigen bijdragen die rechtzoekenden moeten betalen te hoog zijn. Hun cliënten kunnen de eigen bijdrage vaak niet betalen, twee derde maakt dit vaak mee. Slechts weinig advocaten zeggen dit nooit mee te maken.

Advocaten hebben geen vertrouwen in de plannen van de minister en vinden de stelselherziening niet goed voor de kwaliteit van de rechtsbijstand en toegang tot de rechter.

Vrijwel alle advocaten (97%) maken zich zorgen over de plannen van minister Dekker. Er is dus geen vertrouwen in de aangekondigde stelselherziening rechtsbijstand. Meer dan 92% denkt niet dat de toegang tot de rechter en de kwaliteit van de rechtsbijstand beter worden door deze plannen van de minister voor Rechtsbescherming. Men vreest dat een goed werkend stelsel op het spel wordt gezet en de toegang tot het recht iets wordt voor de rijken.

94% van de advocaten vreest verdere tweedeling en meer dan de helft ziet klassenjustitie in Nederland.

94% van de deelnemers vreest verdere tweedeling als gevolg van de stelselherziening rechtsbijstand. De kloof tussen rijk en arm wordt groter. Meer dan de helft van de advocaten ziet dat er sprake is van klassenjustitie in Nederland. Veel advocaten vinden klassenjustitie een zware term, en willen het nu nog niet zo noemen, maar waarschuwen dat het wel die kant op gaat als het zo doorgaat of als de plannen van de minister doorgevoerd worden.

Advocaten hebben zware kritiek op de minister voor Rechtsbescherming; Dekker krijgt een 2,8 gemiddeld.

Sociaal advocaten voelen zich niet gehoord door minister Dekker. 96% van de deelnemers vindt dat de minister niet goed luistert naar de signalen vanuit de sociale advocatuur. Veel gehoord is dat de minister weinig lijkt te begrijpen van de praktijk. Van 95% van de deelnemers krijgt de minister een onvoldoende. Gemiddeld krijgt de minister van de sociaal advocaten een 2,8.